

Lincoln gyilkosa és a magyar katona

Írta: VASVÁRY ÖDÖN

AMERIKAI MAGYAR VILÁG

1975 aug. 3.

1922-ben történt, hogy Budapesten, az akkor ottlevő amerikai katonai misszió egyik főtisztjéhez, De Loffre ezredeshez beállított egy öreg magyar. A látogatás a Ritz szállodában történt, ahol az ezredes lakott.

Az öreg magyar elmondta, hogy az ezredes ottlétét a szálloda vendégkönyvéből tudta meg. Ő maga hivatalos idegenvezető, mégpedig kollégái között a legöregebb. Azért jött, hogy beszéljen az ezredessel, mert valamikor ő is az amerikai hadsereg katonája volt. Az

Vasváry Ödön

amerikai ezredes bizonyára nagyot nézett és érdeklődve hallgatta látogatója további magyarázatát, amelyben benne volt, hogy ő ugyan Budapesten született, de két éves korában átvitték az Egyesült Államokba, ott nőtt fel, majd katona lett, mégpedig a polgárháborúnak nevezett óriási testvérharcban. Sőt: egyik tagja volt annak a katonai szakasznak, amely a nagy elnök, Lincoln gyilkosát, John Wilkes Booth-ot üldözőbe vette, utólérté és egy virginiai farm felgyújtott pajtájánál agyonlőtte. Ezredes-ur, folytatta az öreg, önnek talán különösen fog hangzani, hogy ami ennél az epizódnál a legmélyebb benyomást tette rám, nem a tragikus események sorozata volt, hanem a gyilkos Booth szép, fiatal arca! A világháború óta a családfenntartás kötelessége öregségem dacára rám nehezedett, azért vállaltam el ezt a munkát, mert ebből élünk. Holnap majd elhozok egy fényképet, ami igazolni fogja mindazt, amit mondtam. Felajánlja idegenvezetői szolgálatát, mégpedig fizetség nélkül.

Másnap a fényképet elvitte. A New York állami Albanyban készült és kétségtelenül az öreget ábrázolta, a Civil War katonai egyenruhájában. Neve: Birnbaum József. Szolgálatát elfogadták, de nem hagyták jutalom nélkül.

Igy az a névsor, amit évtizedek óta gyűjtögettek,

a polgárháboruban résztvett magyarok névsor, eggyel szaporodott.

Lincoln elnök meggyilkolása és az azzal kapcsolatos számtalan epizód, a mult század egyik legnagyobb tragédiája volt, nagyobb, mint az az öngyilkosság, amellyel később a minarchiz trónörököse, Rudolf főherceg kioltotta saját életét. A tragédia egyik sokat emlegetett epizódja volt a gyilkos utólérése és halála, amelyet azután egy csomó alaptalan legenda is követett, éppen úgy, mint Rudolf esetében.

A szörnnyett elkövetése után a gyilkos a színház elnöki páholyából a szinpadra ugrott, ahonnan ezeket a latin szavakat kiáltotta a borzalomtól megdermedt színházi publikum felé. „Sic semper tyrannis!” (Mindig ez a sorsa a zsarnokoknak!). Booth, aki színész volt, mégpedig jó színész, akit maga Lincoln is kedvelt, még mint orgyilkos is színész maradt. Latin szavait bizonyára csak egy paran, ha megértették. Ez az ugrás lett a veszte, mert a lába bokában eltört és csak vánszorogva tudott kimenekülni a színházból. Cinkosai felynergelt lóval várták, amelyre felkapaszkodva, vágatva hagyta el a várost. Egyik közeli hidon rohant át Maryland államba. A hidat őrző katonának a valódi nevet mondta meg, aki természetesen továbbengedte, semmit sem tudván a gyilkosságról.

Booth akadály nélkül lovagolt tovább. Az éjszaka egy Mudd nevű orvosnál töltötte, aki nem ismerve az eseményeket, szállást adott neki. Tovább menve napokig sikerült elkerülnie a már akkor mindenütt cirkáló katonai csapatokat. Öt nap és öt éjjel erdőkben bujkált, néha olyan közel az üldöző katonákhoz, hogy fegyvereik zörgését is hallotta. Közben átkerült Virginába, már akkor egy Harold nevű cinkosának társaságában, aki valahol csatlakozott hozzá. Ez a Harold egy fél-hülye, körülbelül husz éves suhanc volt, akivel Mrs. Suratt házában ismerkedett meg. Tizenkét nap mult el, amig az üldözők megtudták, hogy hol bujt el.

A gyilkos utolsó buvóhelye a virginiai Port Royal közelében levő Richard Garrett farm volt, ahol társával együtt egy dohányszárító pajtában rejtőzködtek.

Éjjel után volt, amikor a katonai szakasz körülfogta a pajtát. A szakasz vezetője, Boston Corbett őrmester kiáltására Booth válaszolt is, de előjönni nem volt hajlandó. Mikor többszöri felhívásra csak Harold jelentkezett és ki is jött, az őrmester utasítására a pajtát felgyújtották. Booth valami primitív mankóra támaszkodva, de puskával a kezében hamarosan kitámolygott az égő pajtából. Az őrmester tüzet vezényelt és Booth, fején találva, összeesett, de csak pár óra múlva halt meg. Harold sértetlen maradt, tárgyalása végén a többi cinkossal együtt felakasztották.

Érdekes a katonai szakaszt vezető Corbettelete is. Parancsa úgy szólt, hogy a gyilkost élve kell kézre keríteni. Corbett tisztában volt azzal, hogy az engedély nélküli tüzelés miatt haditörvényszék elé kerülhet, ami börtönbüntetés mellett a „dishonorable” kicsapást is jelenthette, a hadseregéből. Szerencséjére nem ez történt. A katonák jutalmat kaptak, a legnagyobb összeget, egyenként több mint 2.400 dollárt, Corbett és egy másik őrmester kapta, aki azonban semmit sem csinált. A pénzt, mielőtt elkölthetett volna belőle, ellopták tőle, a revolverrel együtt, amivel állítólag ő lőtte agyon a gyilkost. (Egyik magyarázat szerint Booth öngyilkos lett.) Corbett otthagya a katonaságot, amikor terminusa letelt, egy ideig a Salvation

Army tagja volt, később Camden, N.J.-ben lakott. Állandó halálfélelem gyötörte, félt, hogy a déliek bosszúból meggyilkolják. Élete vége felé nyomtalanul eltűnt. A szokásos legendák azonnal elindultak: A pajtában nem Booth volt, akit megöltek, Booth élve maradt. Évekig vásárokon mutogattak egy holttestet, amely állítólag Booth holtteste volt.

Camden

Lásd: Birnbaum

